

ISSN 3030-3370

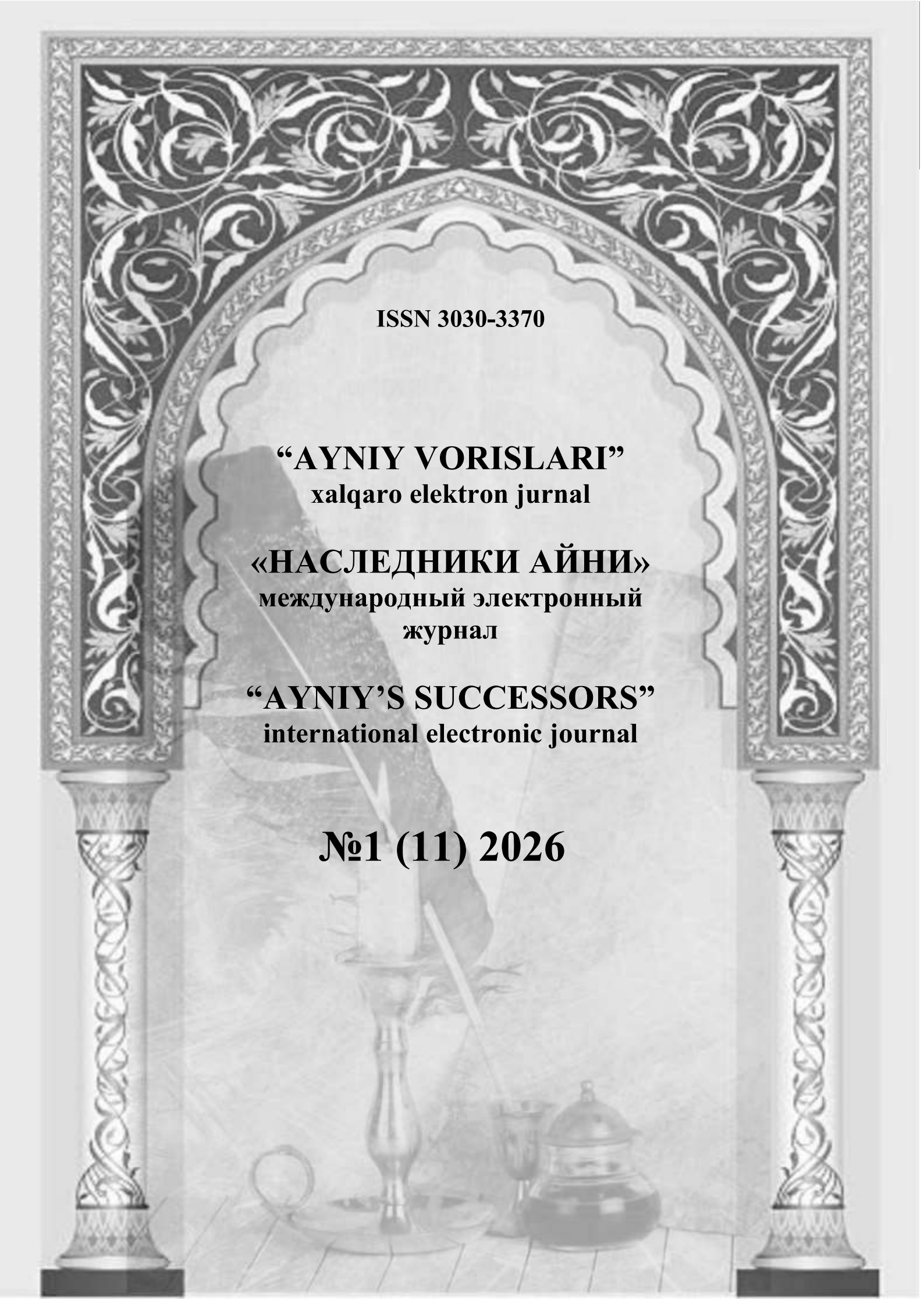
№ 1 (11) 2026

AYNIY VORISLARI

XALQARO ELEKTRON JURNAL
INTERNATIONAL ELECTRONIC JOURNAL

ISSN 3030-3370

“AYNIY VORISLARI”

xalqaro elektron jurnal

«НАСЛЕДНИКИ АЙНИ»

**международный электронный
журнал**

“AYNIY’S SUCCESSORS”

international electronic journal

№1 (11) 2026

Kodirova Saodat Abduraximovna,
Navoiy davlat universiteti dotsenti,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
(O'zbekiston)
E-mail: saodat.abduraximovna@gmail.com

O'ZBEK VA TOJIK XALQ MAQOLLARINING STRUKTUR FARQLARI

Annotatsiya. Ushbu maqolada o'zbek va tojik xalqlarining ko'p asrlik tarixiy yaqinligi va madaniy aloqalari ularning og'zaki ijodida, xususan, maqollarida o'z aksini topganligi tahlil qilinadi. Bu maqollar o'xshash mazmun va falsafiy asosga ega bo'lishi bilan birga, o'ziga xos lingvistik va struktur xususiyatlar bilan ham ajralib turadi. Ushbu tahlilning maqsadi tarbiyaviy mavzudagi o'zbek va tojik xalq maqollarining mazmuniy mushtarakligi va ularning ichki tuzilishidagi farqlarni qiyosiy o'rganishdan iborat. Bu jarayonda har bir maqolning leksik, sintaktik va semantik darajadagi struktur komponentlari alohida ko'rib chiqilib, ularning xalq pedagogikasidagi o'rni va ahamiyati ochib beriladi. Ushbu tahlil nafaqat ikki birodar xalq madaniyatining o'xshashliklarini, balki ularning til tafakkuridagi o'ziga xosliklarini ham chuqurroq anglashga yordam beradi.

Kalit so'zlar: maqol, struktur xususiyat, struktur komponent, tarbiya, lingvistik, sintaktik, semantik, talqin.

Аннотация. В данной статье анализируется многовековая историческая близость и культурные связи узбекского и таджикского народов, отраженные в их устной литературе, в частности, в пословицах. Эти пословицы, наряду со схожим содержанием и философской основой, также отличаются своими языковыми и структурными особенностями. Цель данного анализа – сравнительное изучение общности содержания узбекских и таджикских народных пословиц на воспитательные темы и различий в их внутренней структуре. В этом процессе структурные компоненты каждой пословицы рассматриваются отдельно на лексическом, синтаксическом и семантическом уровнях, раскрывая их роль и значение в народной педагогике. Этот анализ помогает понять не только сходства культур двух братских народов, но и их специфику в языковом мышлении.

Ключевые слова: пословица, структурная особенность, структурный компонент, воспитание, языковой, синтаксический, семантический, интерпретация.

Abstract. This article analyzes the centuries-old historical affinity and cultural ties between the Uzbek and Tajik peoples, reflected in their oral literature, particularly proverbs. These proverbs, along with their similar content and philosophical foundations, also differ in their linguistic and structural features. The purpose of this analysis is to comparatively examine the commonalities in the content of Uzbek and Tajik folk proverbs on upbringing topics and the differences in their internal structure. In this process, the structural components of each proverb are examined separately at the lexical, syntactic, and semantic levels, revealing their role and significance in folk pedagogy. This analysis helps us understand not only the cultural similarities of these two fraternal peoples but also their specific linguistic thinking.

Key words: proverb, structural feature, structural component, upbringing, linguistic, syntactic, semantic, interpretation.

Kirish. Ma'lum o'xshashliklarga qaramay, o'zbek va tojik xalq maqollarida ma'lum darajada struktur farqlar ham uchraydi. Bu farqlar ko'pincha ikki tilning fonetik, morfologik va sintaktik xususiyatlari bilan bog'liq. O'zbek tili turkiy tillar oilasiga, tojik tili esa eron tillari oilasiga mansub bo'lgani sababli, ularning tovush tizimida farqlar bor. Bu esa maqollarning ohangi va ritmida o'z aksini topadi. Leksik va morfologik farqlar ham kuzatiladi. Garchi umumiy leksik boylikda o'xshash so'zlar ko'p bo'lsa-da, maqollarda ba'zi so'zlarning ishlatilishi va so'z yasaliish yo'llari farq qiladi. Masalan, o'zbek maqollaridagi -lik, -chi kabi qo'shimchalarning tojikcha ekvivalenti boshqacharoq ifodalanadi. Ikki tilning gap qurilishida ham o'ziga xos xususiyatlar bor. O'zbek tilida fe'l ko'pincha gap oxirida keladi (SOV), tojik tilida esa bu qoida qat'iy emas va ko'pincha fe'l gapning o'rtasida yoki oxirida kelishi mumkin. Bu esa maqollarning tartibi va gap tuzilishida o'z aksini topadi.

Asosiy qism. O'zbek va tojik xalq maqollarining tuzilishida ko'p o'xshashliklar borligi ularning lisoniy va madaniy yaqinligidan dalolat beradi. Shu bilan birga, ikki tilning o'ziga xos xususiyatlari tufayli ma'lum farqlar ham mavjud.

“Halol mehnat – mo'l daromad”[1, 512] maqoli ikki qismdan iborat bo'lib, ular tire (–) bilan bog'langan. Birinchi qismda sabab (“Halol mehnat”), ikkinchi qismda esa uning natijasi (“mo'l daromad”) berilgan. Gap ega (mehnat) va ot-kesim (daromad)dan iborat, fe'l (harakat biliduvchi so'z) ishlatilmagan. Bunday qurilish o'zbek tilida keng tarqalgan. To'g'ridan-to'g'ri ma'noga ega: halol ishlash yaxshi natija berishini bildiradi. Ko'chma ma'no yoki yashirin obraz mavjud emas.

Halol molning qulfi o'zida bo'lar[2, 218] maqoli ham ikki qismdan iborat. Birinchi qismda ega (Halol molning qulfi), ikkinchi qismda esa fe'l-kesim (bo'lar) kelgan. Bu yerda mulk egasining vijdoni uning mol-mulki uchun eng ishonchli himoya ekanligini bildiruvchi metafora mavjud. Qulf so'zi himoya, o'zida so'zi esa vijdon va halollikni anglatadi. Bu maqoldagi eng muhim jihat uning ko'chma ma'nosidir. Bunda halol yo'l bilan topilgan mulkni himoyalash uchun tashqi qulf emas, balki insonning ichki vijdoni kifoya ekaniga ishora qilinadi.

Rost gapga zavol yo'q[2, 218] maqoli ega (zavol), kesim (yo'q), aniqllovchi, to'ldiruvchidan tashkil topgan. Gapning sintaktik qurilishi sodda, unda fikr to'g'ridan-to'g'ri ifodalangan. Maqol ma'nosi ham aniq va ravshan: haqiqat abadiy va yo'q bo'lmaydi. Bu jumla ko'proq hikmatli so'z sifatida qabul qilinadi, chunki unda chuqur ko'chma ma'nodan ko'ra, falsafiy xulosa mavjud.

Rost gapirgan – to'g'ri, Yolg'onchi – o'g'ri[2, 218] maqoli ikkita parallel qismdan iborat. Birinchi qismda rostgo'ylikning, ikkinchi qismda esa yolg'onchilikning natijasi taqqoslangan. Ikkala qismda ham ega va kesim chiziqcha orqali bog'langan. Maqolning sintaktik tuzilishida o'xshatish va parallellik kuchli ifodalangan. Rostgo'ylik to'g'rilikka, yolg'onchilik esa o'g'rilikka qiyoslangan. Maqolning tuzilishida o'xshatish va qiyos usulidan foydalanilgan: rostgo'y va yolg'onchi odamlarning xarakteri sodda, ta'sirli tarzda ochib berilgan. Kyeltirgan maqollarning har biri o'ziga xos strukturaga ega.

To'g'ri so'zlagan odam tug'ishganingdan afzal [2, 218] maqolida taqqoslash usulidan foydalanilgan. Bir tomondan to'g'ri so'zlagan odam, ikkinchi tomondan esa tug'ishgan qo'yilgan, ular afzal so'zi bilan qiyoslangan. Maqolda “kim” va “kimdan afzal” degan savolga javob berilgan. Bu maqolda qon-qarindoshlikdan ko'ra, insonning axloqiy sifatleri – rostgo'yliigi va halolliigi ustun qo'yilgan.

To'g'ri so'zlining to'ni yirtiq[2, 218] maqolida metafora mavjud. Bunda to'g'ri so'zli odamning to'ni yirtiq, ya'ni kambag'al bo'lishi mumkinligi aytilgan. To'nning yirtqligi uning moddiy ahvoli yaxshi emasligini, hayotda qiyinchiliklarga duchor bo'lishini anglatadi. Maqol sodda gapdan iborat: ega (to'g'ri so'zlining to'ni) va kesim (yirtiq)dan iborat. Bunda maqolning asosiy mazmuni “to'ni yirtiq” birikmasida mujassamlashgan. Maqolda hayotda haqiqatni so'zlash ko'pincha moddiy manfaatlardan voz kechishga to'g'ri kelishi, to'g'ri so'zli odamning hamisha ham davlatmand bo'lmasligi ifodalangan.

To'g'ri so'zning zahri yo'q[2, 218] maqolida ham metafora qo'llanilgan. Rost so'z “zahrsiz” narsa sifatida tasvirlangan. Zahr so'zi esa yomon ta'sir, og'riq yoki salbiy oqibatlarni bildiradi. Sintaktik tuzilishi sodda: maqol ega, kesim va ikkinchi darajali bo'laklardan tashkil topgan. Maqolning asosiy mazmuni shundaki, haqiqat qanchalik achchiq bo'lmasin, unda yomon niyat yoki zarar yetkazish istagi bo'lmaydi. To'g'ri so'z faqat haqiqatni ochib beradi, xolos.

To'g'ri so'zning to'qmoq'i bor[2, 218] maqolida ham metafora ishlatilgan. Rost so'z “to'qmoq” sifatida tasvirlangan. “To'qmoq” so'zi esa kuch, ta'sir yoki himoya ma'nosida qo'llanilgan. Sintaktik tuzilishi sodda: maqol ega, kesim va ikkinchi darajadi bo'laklardan iborat, mavjudlik shakli (bor) ishlatilgan. Bu maqol rost so'zning katta kuchga egaligi, har qanday yolg'onni fosh etishini, ayrim paytda esa odamlarni xatolardan saqlab qolishga xizmat qilishini bildiradi.

Quyida o'zbek va tojik xalq maqollarini struktur jihatdan tahlil qilamiz.

Mehnati halol – noni bemalol[3, 190] tojik xalq maqoli sabab-natija munosabatiga asoslangan. Birinchi qismda sabab (mehnati halol), ikkinchi qismda esa uning natijasi (noni bemalol) keltirilgan. Ikki qism chiziqcha bilan ajratilgan. Halol mehnat qilish kishiga doimo farovon va to'kin hayot baxsh etishini anglatadi.

Birovning bergani – ko'rgulik, mehnatning bergani – to'ygulik[1, 512] maqolida taqqoslash va antiteza usullaridan foydalanilgan. Ikkita muqobil g'oya (birovning bergani va mehnatning bergani) ikkita qarama-qarshi natija (“ko'rgulik” va “to'ygulik”) bilan qiyoslangan. Qo'llangan so'zlar ritmik jihatdan bir-

biriga yaqin. Birovdan olingan narsa minnat bilan yoki og'irlik keltirishi mumkinligi, ammo o'z mehnati bilan topilgan rizq haqiqiy to'kinlik va rohat ekani ifodalangan.

Yer egasi bo'lma, mehnat egasi[4]bo'l maqolida qiyoslash usuli qo'llanilgan. "Yer egasi bo'lish" va "mehnat egasi bo'lish" o'rtasidagi farq ko'rsatilib, ikkinchisi ustun qo'yilgan. Maqolda inson uchun moddiy boylikka ega bo'lishdan ko'ra, mehnat qilish va kasb-hunar o'rganish muhimroq ekani ta'kidlangan.

Yomg'ir bilan yer ko'karar, mehnat bilan – el[4]maqolida parallelizm qo'llanilgan. Ikkita bir xil tuzilishdagi gap ("yomg'ir bilan yer ko'karar" va "mehnat bilan el" – bu yerda "ko'karar" so'zi yashirin) birlashtirilgan. Unda tabiatdagi hodisa va inson hayotidagi jarayon o'xshatilgan. Yomg'ir yerga hayot bag'ishlaganidek, mehnat ham xalqning, jamiyatning rivojlanishi va gullab-yashnashiga xizmat qilishi ko'rsatilgan.

Ish kuchini yelga berma, yerga ber, jamg'armani selga berma, elga ber[4] maqolida parallelizm, antiteza va qofiyadoshlik kuchli. "Yel-yer", "sel-el" so'zlari qofiyadosh bo'lib, ikkita qarama-qarshi g'oya (befoyda sarflash va foydali sarflash) ifodalangan. Ma'no jihatidan inson mehnati va yig'gan boyligini behuda sarflamasdan, uni to'g'ri va foydali ishlarga yo'naltirishi kerakligini anglatadi.

Bo bandi begona ba choh furo' marav[3, 190] maqolida metafora (o'xshatish) va inkor shakli qo'llanilgan. "Bo bandi byegona" so'zi ishonchsiz va yomon niyatli odamni, "ba choh furo' raftan" iborasi esa xatarli va noto'g'ri yo'lni bildiradi. Begona yoki ishonchsiz odamga suyanib, xatarli ishlarga kirishmaslik kerakligi uqtirilgan.

Odami umedashro azdastdoda, imonu viqdon nadorad[3, 190] maqolida shart-natija strukturasi mavjud. "Umididan ayrilgan odam" (sabab) "imon va vijdonini yo'qotadi" (natija). Maqol umidsizlik insonni eng oliy qadriyatlardan – imon va vijdondan ham mahrum qilishi mumkinligini ko'rsatadi.

Firebgar noni xudro tanho mexo'rad[3, 190] maqolida sabab-natija munosabati oddiy jumla orqali ifodalangan. "Firibgar"ning yolg'iz qolishi uning xiyonati natijasi sifatida tasvirlangan. Maqol firibgarlik va yolg'onchilik odamni jamiyatdan ajratib, yolg'izlikka olib kelishini anglatadi.

Muqobili shaxsi beadolat tir adl ast[3, 190] maqolida metafora va taqqoslash qo'llanilgan. "Beadolat shaxs"ga qarshi "adolat o'qi" urilgan. "Tir" (o'q) so'zi adolatning kuchi va ta'sirini bildiradi. Maqol nohaqlik va zulmga qarshi kurashda eng kuchli qurol adolat ekanini ta'kidlaydi.

O'zbek va tojik xalq maqollari struktur tahlili shuni ko'rsatadiki, o'zbek maqollarida mehnat, halollik va sabr-qanoat g'oyalari markaziy o'rin tutadi. Ular ko'pincha sabab-natija, parallelizm va ritmik qurilishga asoslangan. Tojik maqollarida esa axloqiy qadriyatlar (adolat, ishonch) va hayotiy tajriba muhim o'rin egallaydi. Ular ko'proq metafora, taqqoslash va shart-natija strukturalari orqali ifodalangan. Umuman olganda, har ikki xalq maqollari ham xalq donishmandligi, axloqiy qarashlar va hayotiy qoidalarni aks ettiradi.

Ba yak qavon chil hunar kam[3, 190] (Bir yoshga qirq hunar oz) maqolida giperbola (mubolag'a) usuli qo'llanilgan. "Qirq" soni ko'plikni ifodalash uchun ishlatilgan. Asosiy mazmun shuki, yoshlikda qanchalik ko'p bilim va hunar o'rganilsa, shuncha yaxshi bo'ladi. Maqsad – yoshlarni tinimsiz o'rganishga undash.

Mehnat farovon mekunad, Tanbaln vayron mekunad[3, 190] (Mehnat farovon qiladi, Tanballik vayron qiladi) maqolida antiteza (qarama-qarshi qo'yish) va parallelizm usullaridan foydalanilgan. Maqodning ikki qismi bir-biriga qarama-qarshi ma'noga ega bo'lib, mehnatning ijobiy va tanballikning salbiy oqibatlarini solishtiradi.

Hunar az mulku merosi padar beh[3, 190] (Hunar ota-meros mulkdan yaxshi) maqolida qiyoslash usuli qo'llanilgan. Bir tomondan "ota-meros mulk", ikkinchi tomondan esa "hunar" qo'yilgan va hunarning undan ustunligi ta'kidlangan. Otadan qolgan boylik tugashi mumkin, ammo hunar insonga umr bo'yi xizmat qiladi.

Bekori beori bor ovarad[3, 190] (Bekorlilik orsizlik keltiradi) maqolida sabab-natija aloqasi sodda va lo'nda ifodalangan. "Bekorlilik" sabab bo'lib, "orsizlik" uning natijasi sifatida ko'rsatilgan. Semantik jihatidan bekor yurish insonning axloqiy qadriyatlarini yo'qotishiga olib kelishi aytilgan.

Odam agar xohad, kyhro, zada talqon mekunad[3, 190] (Odam agar xohlasa, tog'ni ham talqon qiladi) maqolida giperbola va shart-natija strukturasi mavjud. "Tog'ni talqon qilish" iborasi murakkab, imkonsizdek tuyuladigan ishni amalga oshirish ma'nosida qo'llanilgan. Maqsad – inson irodasi va mehnatining cheksiz kuchini ko'rsatish.

Az zindai bekor murda behtar ast[3, 190] (Bekorchi tirikdan ko'ra o'lik afzal)

maqolida ham qiyoslash va antiteza qo'llanilgan. "Tirik" va "o'lik" so'zlari qarama-qarshi qo'yilib, "bekorchilik"ning naqadar yomon ekanligini ko'rsatadi. Semantik jihatdan maqsadsiz hayot kechirish o'limdan ham yomon ekanini bildiradi.

To mehnat nakuni, sangi siyoh la'l nagardad[3, 190] (Mehnat qilmasang, qora tosh la'l bo'lmaydi) maqolida shart-natija va metafora uyg'unlashgan. "Qora toshning la'l bo'lishi" iborasi mehnat evaziga oddiy narsaning qimmatli va foydali narsaga aylanishini anglatadi.

Be mehnat rohat muyassar nameshavad[3, 190] (Mehnatsiz rohatga erishilmaydi) maqolida shart-natija strukturasidan foydalanilgan. "Mehnatsiz" (shart) "rohatga erishilmaydi" (natija). Bu maqolning ma'nosi ochiq va to'g'ridan-to'g'ri, chuqur metaforik ma'no mavjud emas.

Muhokama va natijalar. Yuqorida keltirilgan o'zbek va tojik xalq maqollarining strukturalari va tuzilishiga asoslanib, ularning o'xshash va farqli tomonlarini quyidagicha izohlash mumkin. O'zbek va tojik maqollarining struktur o'xshashligi, asosan, ularning bir-biriga yaqin madaniy va tarixiy muhitda shakllangani bilan bog'liq. Ikkala tildagi maqollar ham bir fikrni qisqa va ta'sirchan tarzda yetkazishga qaratilgan. Ularda ortiqcha so'zlar ishlatilmaydi. Masalan, "Mehnati halol – noni bemalol" va "Hunar az mulku merosi padar beh" kabi maqollarda asosiy g'oya bir nechta so'zda ifodalangan. Ko'pgina maqollarda ikki xil holat yoki tushuncha bir-biriga qarshi qo'yilgan. Bu fikrni yanada ta'sirchan qiladi. Masalan, o'zbekchada "Birovning bergani – ko'rgulik, mehnatning bergani – to'ygulik" va tojikchada "Mehnat farovon mekunad, Tanbalā vayron mekunad" maqollari shunday strukturaga ega. Har ikkala tilda ham abstrakt g'oyalarni konkret obrazlar orqali ifodalash, metafora va ramzlardan foydalanish keng tarqalgan. Masalan, o'zbekchada "To'g'ri so'zning to'qmog'i bor" va tojikchada "Bo bandi begona ba choh furo' marav" maqollarida "to'qmoq" va "choh" so'zlari ko'chma ma'noda ishlatilgan. Sabab-natija strukturalari kuzatiladi: ko'p maqollarda bir hodisaning sababi va uning oqibati aniq ko'rsatilgan. Masalan, "Mehnati halol – noni bemalol" va "Bekori beori bor ovarad" maqollari bunga yaqqol misol bo'la oladi.

Yuqorida keltirilgan tahlillarni kuzatish asosida tojik xalq maqollarining struktur xususiyatlarini quyida umimlashtiramiz:

Tojik maqollarining sintaktik tuzilishi turli-tuman bo'lib, ko'pincha sodda gaplar, juft konstruksiyalar, shuningdek, turli ma'nolarni ifodalash uchun turli xil ergash gaplardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Ko'p tojik maqollari bitta sodda gapdan iborat bo'lib, ko'pincha umimlashgan haqiqat yoki maslahatni ifodalovchi fe'l hozirgi zamonda keladi. Misol uchun: "Dyŷtā to dame, ki ʧon dorā"* (Joning bor ekan, do'stlik bor).

Juft konstruksiyalar: ikkita parallel qismdan iborat maqollar xos bo'lib, ko'pincha "va", "yo" (yoki), "lekin" (ammo) bog'lovchilaridan foydalaniladi. Misol uchun: "Ryŷ meguzarad, vale kor nameshavad"[3, 190] (Kun o'tadi, ammo ish bitmaydi).

Ergash gaplar: maqollarda maqsad, shart, vaqt, sabab va natija ergash gaplari mavjud bo'ladi, bu murakkab fikrlarni ifodalashga imkon beradi. Misol uchun: "Agar xohā, ki baland parvoz kunā, boyad bisyor bizanā" (Agar baland parvoz qilishni istasang, ko'p urinishing kerak).

Elliptik (tushirib qoldirilgan) konstruksiyalar: ba'zi maqollarda gapning ayrim bo'laklari tushirib qoldirilgan bo'ladi, bu yanada qisqalik va ta'sirchanlikni ta'minlaydi. Misol uchun: "Dar boron bixyŷ, dar oftob binshin" (Yomg'irda yegin, quyoshda o'tir). Bekorā, bemorā (Bekorchilik – kasallik).

Inversiya: tojik maqollarida inversiya ham uchraydi, bunda so'zlar tartibi ma'lum bir uslubiy samara yaratish uchun o'zgartiriladi: "Nest bad bad, bad on ast, ki namedonad" (Yomonning yomoni yo'q, yomoni bilmagandir).

Demak, tojik xalq maqollari yorqin ifodalarni yaratish uchun ishlatiladigan xilma-xil sintaktik tuzilishlarni namoyish etadi.

O'zbek va tojik maqollarining struktur farqlari asosan tillarning lingvistik xususiyatlari bilan bog'liq. O'zbek tili turkiy, tojik tili esa eron tillari oilasiga mansub.

Gap tuzilishi. O'zbek tilidagi maqollarda ko'pincha kesim (fe'l) gap oxirida keladi (SOV – sub'yekt, ob'yekt, verb). Masalan, "To'g'ri so'zning to'ni yirtiq". Tojik tilida esa bu qoida qat'iy emas va kesim gapning o'rtasida yoki oxirida kelishi mumkin. Masalan, "Mehnat farovon mekunad" yoki "Bekori beori bor ovarad".

Qo'shimchalarning o'rni turlicha: o'zbek maqollarida ot va fe'l qo'shimchalari (affiksalar) muhim o'rin tutadi. Tojik tilida esa ko'proq so'zlarning o'zi mustaqil ravishda ishlatiladi.

Xususiyatlari	O'xshash tomonlari	Farqli tomonlari
Umumiy qurilish	Qisqa, lo'nda va ritmik. Murakkab gaplar tuzilishdan qochiladi.	O'zbek maqollarida fe'l gap oxirida kelishi qat'iyroq. Tojik maqollarida esa fe'lning joylashuvi erkinroq.
Sintaktik tuzilish	Sabab-natija, qiyoslash va parallelizm keng qo'llaniladi.	Qo'shimchalar: O'zbek tilida ot va fe'l qo'shimchalaridan (affikslardan) keng foydalaniladi. Tojik tilida esa so'zlarning o'zi mustaqil ishlatiladi.
Badiiy san'atlar	Metafora, giperbola, antiteza keng qo'llaniladi.	O'zbek maqollarida rifma va ritm kuchli. Masalan, "yel-yer", "sel-el". Tojik maqollarida esa bu kabi fonetik uyg'unliklar boshqacha ohangda namoyon bo'ladi.
Mazmun	Mehnat, halollik, rostgo'ylik, axloqiy qadriyatlar va ijtimoiy donishmandlik kabi umumiy mavzular keng yoritilgan.	
Misollar	O'xshash: "Mehnati halol – noni bemalol" va "Mehnat farovon mekunad, Tanbalī vayron mekunad" kabi maqollar sabab-natijani aks ettiradi.	Farqli: "Birovning bergani – ko'rgulik, mehnatning bergani – to'yulik" (taqqoslash va ritm) va "Bo bandi begona ba choh furo' marav" (metafora va fe'l o'rni) kabi maqollar.

1-jadval. O'zbek va tojik xalq maqollarining struktur umumiylik va farqlari

So'zlarning joylashuvi: o'zbekcha maqollarda so'zlarning joylashuvi qat'iyroq. Tojikchada esa ba'zida gap tuzilishi erkin.

Qofiya va ritm: har ikki tilda ham maqollarda qofiya va ritm mavjud, ammo ular tillarning fonetik xususiyatlaridan kelib chiqib, turlicha shakllarda namoyon bo'ladi. Masalan, "Ish kuchini yelga berma, yerga ber, jamg'armani selga berma, elga ber" o'zbek maqolida qofiya (yel-yer, sel-el) kuchli ifodalangan. Tojik maqollarida ham qofiya uchraydi, lekin u boshqacha ohangga ega.

Xulosa. Zero, o'zbek va tojik xalq maqollarining strukturasi juda ko'p o'xshashliklar mavjud. Bu ikki xalqning umumiy qadriyatlari, tajribalari va dunyoqarashining yaqinligidan dalolat beradi. Shu bilan birga, tillarning o'ziga xos xususiyatlari tufayli ma'lum bir farqlar ham kuzatiladi. Yuqorida keltirilgan ma'lumotlar asosida o'zbek va tojik xalq maqollarining struktur umumiylik va farqlarini quyidagi jadvalda taqqoslash mumkin (Qarang: 1-jadval).

ADABIYOTLAR:

1. Ўзбек халқ мақоллари (Тузувчилар: Т.Мирзаев, А.Мусокулов, Б.Саримсоқов; Масъул муҳаррир: Ш.Турдимов. – Т.: Шарк, 2003. – 512 б.
2. Дехотй А. Қуллийет иборат аз панҷ чилд. Ҷ.2. – Душанбе: Ирфон, 1966. – 218 с.
3. Икболов, О. Зарбулмасал, мақолҳо, афоризмҳо (муодилҳои англисӣ, тоҷикӣ ва русӣ / О. Икболов. – Душанбе, 2008. – 190 с.
4. <https://ziyouz.uz/hikmatlar/ozbek-xalq-maqollari/halollik-va-tekinxorlik-haqida-maqollar/>
5. Абдурахманов Х. Синтаксические особенности узбекских народных пословиц. Автореф. дисс. канд. филол. наук. Тошкент, 1964. – 27 с.; Абдурахманов Х. Особенности синтаксиса узбекского устного народного творчества. Автореф. дисс. доктора филол. наук. Тошкент, 1977. – 48 с.
6. Хошмуратова И. П., Машарипова С. Т. Синтаксические конструкции пословиц и поговорок с использованием противительных союзов // Символ науки. 2023. – №12-1-2.

7. Ганиева Р. Р. Синтаксические особенности пословиц и поговорок со структурой сложного предложения, характеризующих болезнь – здоровье, в английском и русском языках // Вестник ЧелГУ, 2020. – №7 (441).

8. Алиева Ш. З. Лексические и синтаксические особенности пословиц и поговорок аварского языка. Диссер. кандидат наук. – Махачкала, 2016. – 155 с.

9. Решетнёва У.Н. Синтаксические особенности пословиц со структурой сложноподчиненного предложения в китайском языке. Вестник Новосибирского государственного университета. – Серия: История, филология, 2024; 23(4):43-54.

10. Урусова Гулайым Бейшеновна Синтаксическая структура пословиц в киргизском и других языках алтайской семьи // Бюллетень науки и практики, 2021. – №12. – С. 234-246.

	<i>San'atova Nishona Sa'natovna</i>	peyzajning ruhiy-estetik talqini	
22	<i>Amonov Yusuf Hamidovich</i>	Abdurahmon Jomiyning "Lavoyih" risolasi: yaratilishi va strukturasi	113
23	<i>O'rinova Maftuna Ixtiyor qizi,</i>	Amir Umarxon devoni haqida	116
24	<i>To'rayeva Umriniso Raxmatovna Safarova Bashorat Ulug'bekovna</i>	Luqmon Bo'rixonning "Jaziramadagi odamlar" va Chingiz Aytmatovning "Jamila" qissasi qiyosiy tahlili	122
25	<i>Shokirova Gulhayo Bobir qizi</i>	Tamkin she'riyatida Buxoro mavzusi	126
TILSHUNOSLIK VA TARJIMASHUNOSLIK MUAMMOLARI			
26	<i>Abuzalova Mehriniso Kadirovna, Sobirova Dilnoza Rasulovna</i>	Tibbiy reklamalarda mental tuzilmalar	130
27	<i>Kilichev Bayramali Ergashovich, Yarashova Shahrizoda Alisher qizi</i>	Turkiy etnotoponimlar	134
28	<i>Jo'rayeva Maqsuda Muxammadovna G'aybulloyeva Gulshoda Zafar qizi</i>	Zamonaviy fransuz gazeta sarlavhalarida leksik tanlov va sintaktik qurilish (<i>Le monde gazetasi materiallari asosida</i>)	138
29	<i>Kodirova Saodat Abduraximovna</i>	O'zbek va tojik xalq maqollarining struktur farqlari	142
30	<i>Камолова Санобар Жабборовна</i>	Француз спорт медиаматнида антропонимларнинг функционал-услугий хусусиятлари	148
31	<i>Maxmudova Muattar Maxsatilloevna, Nematilloeva Shahina Sherzodovna,</i>	Y.V.Gyotening "G'arbu Sharq" devoni tarjimalari S.S. Buxoriy hamda M.Shayxzoda talqinida	152
32	<i>Avezova Dilovar Salimovna</i>	Raqamli makonning periferiyasi sifatida taxallus – nikneym	157
33	<i>Sanoyeva Dildora Qaxxorovna</i>	Duales ausbildungssystem in Usbekistan	163
34	<i>Nilufar Adizova Istamovna, Aziza Shoyimova Sherali qizi</i>	Badiiy matnda intertekstuallik va ijodkor uslubi	167
	RETRO	Беназир устозимиздан тухфа (Давоми. Боши 2024 йил, 2-сонда)	172
	FILOLOGIYA ILMIDAGI YANGI QADAMLAR	Ilmiy darajalar va unvon muborak!	179